

O Seminario sobre a Memoria Histórica

REVISTA GALEGA
DE EDUCACIÓN
PUBLICACIÓN DE NOVA ESCOLA GALEGA

ISSN: 1132-8932

Páx. 38-41

Carlos Cimadevila Álvarez

IES Félix Muriel – Rianxo

felix.muriel4@gmail.com

Ao longo destes dez anos que levamos celebrando o Seminario sobre a Memoria Histórica, moitos foron os momentos nos que abordamos moi diversos aspectos relacionados coa recuperación da nosa memoria. Neste tempo, fomos formando un grupo de traballo ao longo da xeografía galega e, igualmente, deixando a semente para a recuperación da memoria. Hoxe en día veñen celebrándose encontros que foron o inicio de novas investigacións e, tamén, o alento para a recollida de novas testemuñas. Aínda, as distintas persoas relatoras nos seminarios foron chamadas

polas/os asistentes, tanto para impartir charlas nos seus centros educativos como para empregar o material usado nos seminarios, contribuíndo así a espallar o traballo realizado.

Iniciamos o Seminario da Memoria partindo dunha proposta didáctica para a reconstrución da historia do século XX no contexto escolar. Para iso contabamos neses momentos cos profesores Xaquín Yebra Pimentel e Francisco Veiga; o estudoso do tema na terra de Melide Carlos Parrado; co guerrilleiro Francisco Martínez, *Quico*; e a neta do guerrilleiro O Gardarríos, Fernanda Cedrón. Con todo este

material humano e a ilusión, comezamos a traballar nestes acontecementos moitas veces descoñecidos. A metodoloxía de traballo neste Seminario levouse a cabo mediante a exposición teórica e práctica das/os investigadoras/es sobre as distintas temáticas, acompañadas de diferentes fontes de información, así como o desenvolvemento de traballo de campo, a análise de documentos audiovisuais e a conversa coas persoas que participaran directa ou indirectamente nos acontecementos obxecto de estudo.

En cada unha das distintas convocatorias destes dez Seminarios fomos visionando diversos documentais relacionados con cada un dos temas abordados (como os lugares de fuxida, os cemiterios, as foxas comúns, os campos de prisioneiros ou de traballo, os acubillos no monte ou nas casas...) e, igualmente, contamos con diversas/os profesionais de diferentes campos do coñecemento: historiadores, médicos, xuíces, pedagogos,

directores de cine, xornalistas... así como familiares, amizades e veciñanza, que nos acompañaron ao longo deste percorrido, axudándonos a comprender e a analizar diferentes aspectos básicos da evolución histórica de Galicia.

Unha das nosas aspiracións co desenvolvemento dos seminarios foi suscitar nas persoas asistentes reflexións sobre aspectos tan diversos como os fenómenos da guerrilla antifranquista (por que motivo moita xente tivo que botarse ó monte? cales eran os ideais que defendían? por que lugares se movían?), ou os enfrontamentos coas forzas franquistas, entre outros relacionados con:

- O movemento agrario, coas loitas para eliminar os foros e modernizar o sector agrario en defensa das condicións de vida do traballo no campo e a formación das asociacións agrarias, como Acción Galega con Basilio Álvarez, ou o suceso dos mártires de Sobredo, na parroquia de Guillarei.

- O exilio; pois moitos foron os que tiveron que fuxir, ben por mar en bous ou en barcos, algúns a Asturias, outros a Inglaterra ou a Francia, como o caso da fuxida no "Santa Teresa", ou no "Novo Emden". Tamén por terra, refuxiándose no monte para poder pasar a zonas leais; ou en Portugal, onde tiñan tamén que burlar a vixilancia da garda de fronteiras; tamén en Francia, rematando en moitos casos nos campos de traballo ou tendo que incorporarse á Lexión Estranxeira; e incluso houbo quen partiu cara a México e outros lares da América Latina, onde foron ben acollidos.

- As mulleres e o papel que tiveron durante o franquismo, pois resultou fundamental tanto no apoio dos fuxidos como na propia loita no monte. Moitas delas foron brutalmente reprimidas, encarceradas ou executadas, por ser nai, irmá ou muller de fuxido e/ou ter ideais antifranquistas.

- Os campos de concentración. Das mans de Costa e de Santos

coñecemos outras das realidades do franquismo, como foron os múltiples campos de prisioneiros que ao longo da xeografía galega houbo. É o caso do campo de concentración de Rianxo, onde estiveron amoreados e en condicións infrahumanas centos de prisioneiros, que

grazas moitas veces ás mulleres do lugar (que lles axudaban levándolles comida ou/e lavándolles roupa) tiveron unha permanencia máis doada.

- O asociacionismo mariñeiro. Como nos contaban Dionisio e Eliseo, despois dun forte teci-

do asociativo fronte á patronal conseguindo melloras nas condicións de traballo durante a II República, van ser duramente represaliadas as traballadoras e traballadores do mar, tanto na frota pesqueira como nas fábricas de conserva e salgadura. Moitos dos sindicalistas mariñeiros van ser asasinados ou fondeados atados a grillóns de torrar peixe e outros contrapesos. Tamén o mar foi foxa común.

- As Misións Pedagóxicas. Da man de Axeitos e Urtaza, vimos como un grupo de intelectuais españois, e moitos deles galegos, durante a II República foron levando aos lugares mais recónditos de España e Galicia o cinema, a radio, o teatro, os fantoches, libros de todo tipo, reproducións de cadros do Museo do Prado... ás veces por camiños de cabras. Todos os misioneiros e misioneiras van ser perseguidos, depurados ou asasinados, salvándose algúns grazas á súa fuxida de España.

- O Maxisterio. Foi desapiadada a depuración sufrida, tanto ás mestras e mestres como ao alumnado das Escolas Normais. Todo o que tivese que ver coa II República, militancia en par-

tidos políticos, sindicatos, asistencia a mitins etc., ideas ou actos, era cruamente penalizado.

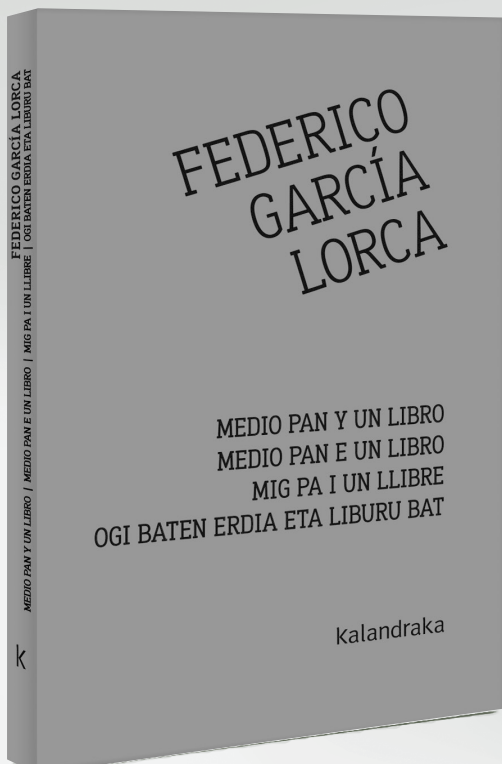
Alén do sinalado ata aquí, outra das pretensións no desenvolvemento dos Seminarios pasa por compartir inxedanzas e aprendizaxes co profesorado para que, á súa vez, poida compartilas co seu alumnado. A finalidade é que poidamos identificar, analizar e explicar, situándoos no tempo e no espazo, os feitos,

os personaxes, os problemas, as etapas e os procesos máis significativos do período franquista en Galicia; así como distinguir e valorar os trazos permanentes dos procesos de transformación e cambio nos diferentes períodos, analizándoos desde a realidade dos nosos días e, ao mesmo tempo, situar este proceso histórico no contexto do Estado.

En definitiva, o obxectivo último que o Seminario persegue é po-

sibilitar un mellor coñecemento do noso pasado máis recente e provocar tamén que a actualización dos coñecementos sobre os temas abordados nestas edicións contribúa, no alumnado indirectamente beneficiario da reflexión, á comprensión do presente e á adopción dunha actitude responsable e solidaria na defensa da liberdade, da democracia e da xustiza. ■

PUBLICIDADE

EDICIÓN ESPECIAL PLURILINGÜE

EN GALEGO: HENRIQUE ALVARELLOS

EN CATALÀ: MIQUEL DESCLOT

EN EUSKARA: JUAN LUIS ZABALA

O libro é, sen lugar a dúbidas,
a obra maior da humanidade.

Federico García Lorca

Kalandraka